

Zo zijn onze manieren

De OSG is een school waarbij personeel en leerlingen op respectvolle en beleefde manier met elkaar omgaan. Dit is terug te zien bij zowel het personeel als bij de leerlingen. Dit respect komt tot uiting in de manier waarop we met onze school en materialen omgaan; in de manier waarop we met elkaar omgaan; in de manier waarop we werken en in de manier waarop we met gemaakte afspraken omgaan: zo zijn onze manieren.

In het schooljaar 2016-2017 starten we met een nieuw protocol voor een veilige school. Hierin wordt een structurele en schoolbrede aanpak beschreven waarbij boven genoemde respectregels als uitgangspunt dienen voor gedrag van personeel en leerlingen. In dit plan wordt in ieder geval opgenomen:

- a. wat school verstaat onder respectvol met elkaar omgaan;
- b. wat de school doet aan pestpreventie, waarbij programma's voldoen aan de criteria van het ministerie;
- c. op welke manier de school de sociale veiligheid van leerlingen monitort;
- d. hoe de school er zorg voor draagt dat leerlingen, onderwijzend, niet-onderwijzend personeel en ouders een beroep kunnen doen op een vertrouwenspersoon; en
- e. hoe de school er zorg voor draagt dat bij een persoon tenminste de volgende taken zijn belegd:
 - het coördineren van het anti-pestbeleid, en
 - de belangenbehartiging in het kader van pesten.

1. Een schoolbrede aanpak op positief gedrag

We volgen op de OSG een aanpak, die aansluit bij de aanpak van PBS (positive behavior support) waarbij we het gewenst gedrag formuleren:

we (het personeel) tonen voorbeeldgedrag, stimuleren gewenst gedrag en het creëren een positief schoolklimaat. De vaste onderdelen van het programma richten zich steeds op drie niveaus: de hele school, de afzonderlijke groepen en de individuele leerlingen.

Aan diverse leerjaren worden programma's aangeboden, die passen bij deze aanpak. De respectcoördinator stuurt dit aan.

Hoe kunnen we op respectvolle wijze met elkaar omgaan?

Met alle leerlingen en groepen nemen we de waarden en daaruit voortvloeiende gedragsverwachtingen van de school door bij de start van het schooljaar. Deze worden niet alleen uitvoerig besproken maar ook met alle leerlingen geoefend.

In het begin van het schooljaar wordt positief sociaal gedrag extra bekrachtigd door benoemen en complimenten en door het goede voorbeeld te geven. Kernelement hierbij is dat alle leerlingen het verschil tussen respectvol en respectloos gedrag weten!

2. Preventie staat centraal

We bevorderen gewenst gedrag bij alle leerlingen en bespreken dit regelmatig, waardoor er een veilig leef- en leerklimaat ontstaat. We doen dit vanuit van de handelings- en oplossingsgericht werkwijze, waarbij de nadruk ligt op de gewenste situatie en waarbij op basis van reeds behaalde successen, competenties en mogelijkheden op successen stap voor stap wordt toegewerkt naar de gewenste situatie. Hierbij gaan we tevens uit van de belemmerende en beschermende factoren in de directe omgeving van de leerling.

Het klassencontract is een voorbeeld van een middel wat ingezet kan worden in elke klas of groep.

3. We maken gedragsverwachtingen concreet, leren het gewenste gedrag aan en bekrachtigen dit gedrag systematisch

We gaan uit van de vijf omgangsregels zoals die in de schoolgids beschreven staan :

1. respecteer je omgeving
2. respecteer elkaar
3. respecteer de werksfeer en werkrust
4. respecteer gemaakte afspraken en kom ze na
5. respecteer je gezondheid

Op basis van deze gedragsregels :

- stelt de school haar basiswaarden vast en vertaalt deze naar concreet gedrag.
- wordt gewenst gedrag structureel aangeleerd, geoefend en herhaald.
- wordt gewenst gedrag systematisch bekrachtigd.
- zijn er duidelijk omschreven consequenties op het overtreden van gedragsregels.
- heeft het personeel hierbij een voorbeeldfunctie

4. Registratie van het gedrag van de leerlingen

De school maakt actief gebruik van systematische gegevensverzameling. Om systematisch zicht en toezicht te houden op de ontwikkeling van leerlingen en vroegtijdig te kunnen ingrijpen bij problemen, hanteert de school o.a. incidentenregistratie in Magister

5. Er is sprake van partnerschap met ouders en de ketenpartners

Het samenwerken met de ouders is een belangrijk onderdeel van de methodiek. De school ontwikkelt activiteiten om een positieve band met de ouders op te bouwen en met hen samen te werken vanuit gezamenlijke waarden en verwachtingen. Daarnaast richten we ons op korte lijnen met externe hulpverleners indien specifieke hulp nodig is voor leerlingen. Hier speelt het interne overleg (IOO) een rol in.

5.1 De samenwerking met ouders

Een goede samenwerking met ouders is een essentieel.

Alle ouders van de leerlingen van OSG de Hogeberg worden geïnformeerd over de pestpreventie aanpak. Alle ouders worden ingelicht op de algemene informatieavond en ook via de website van de school en de schoolgids.

Daarbij krijgen zij ook advies over hoe om te gaan met pesten en op welke manier zij hun kind het beste kunnen benaderen.

Ouders hebben een belangrijke rol in het signaleren van pestgedrag. Wanneer zij signalen zien van pestgedrag bij hun kind (als slachtoffer dan wel dader) kunnen zij dit altijd melden bij de coach van hun kind, bij de ondersteuningscoördinator of teamleider.

Wanneer een interventie op het gebied van pestpreventie nodig is zullen ouders hier altijd van op de hoogte worden gesteld. In een gesprek wordt aangegeven welke interventie ingezet wordt en worden afspraken gemaakt over de manier waarop de ouders hun kind het beste kunnen begeleiden en reageren.

5.2 De vertrouwenspersoon

Wanneer ouders zorg hebben rondom hun kind kunnen zij vanzelfsprekend altijd terecht bij de coach. Mochten ouders in vertrouwen een gesprek willen over hun kind kunnen zij terecht bij de vertrouwenspersoon van onze school. Ook leerlingen kunnen altijd bij deze persoon terecht.

6. Kwaliteitssysteem

Het doel is systematisch en planmatig te werken aan bovenstaande. Om dit te borgen is het monitoren van de verschillende processen belangrijk. Dit gebeurt door een nog te benoemen werkgroep. Deze werkgroep neemt periodiek de vastgelegde afspraken en procedures door die beschreven staan in dit protocol. Daarnaast bespreken zij de toetsinstrumenten, die worden gebruikt bij 'sturen op kwaliteit' waarvan de onderwerpen belangrijk zijn voor dit protocol. Te denken valt aan de afgenomen enquête "schooltevredenheidsonderzoek".

7. De definitie van pesten

De Wetgeving Sociale Veiligheid op school (april 2014) definieert pesten als een vorm van agressief gedrag, waarbij een betrekkelijk machteloze persoon wordt aangevallen, vernederd of buitengesloten door één of meerdere individuen. Pesten heeft drie kenmerken:

- het is intentioneel
- het vindt herhaaldelijk en over een langere periode plaats
- en er is een machtsverschil tussen dader en slachtoffer.

Er is sprake van pesten wanneer iemand herhaaldelijk of een lange tijd schade ondervindt door bewust handelen van een of meerdere leerlingen. Er is hierbij een duidelijke daderrol, een slachtofferrol en de rol van de 'meelopers' of omstanders wordt belangrijk gevonden. Pesten vraagt om meer dan een plan beschreven in een protocol, namelijk een positieve aanpak die in alle ruimtes en groepen, die met regelmaat aangeboden en onderhouden wordt. In dit plan is dan ook een overzicht opgenomen van een aantal activiteiten die beoogt dit doet te bereiken en te handhaven. School behoort een veilige plek te zijn voor alle leerlingen. Pesten bedreigt dit uitgangspunt. De OSG de Hogeberg heeft gekozen voor een aanpak waarbij het sociaal-emotioneel leren van de hele school de hoogste prioriteit krijgt, in plaats van alleen te focussen op een anti-pestprogramma in de groep.

H2: Overzicht verschillende preventieve programma's

Schoolbreed klas 1 t/m 6:

Meedoen en aandacht besteden aan: de week tegen pesten (september), de week van respect (november) en Paarse vrijdag (december).

Klas 1

1. Het klassencontract: regelmatig terug laten komen. (aansturing vanuit respectcoördinator).
2. Methode Prima (film "spijt") + leerlingboekje + digitale pestmeter voor en na de methode invullen. (<http://prima.veiligheid.nl>). De methode bespreekt de film en de verschillende rollen die hierin voorkomen: pester/ slachtoffer/ meelopers/ zwijgers etc. Duurt aantal coachlessen.
3. Elementen uit Leefstijl. (sociale vaardigheidsmethode)
4. Bureau Halt over digipesten. Social media. Medewerkers van bureau Halt

Klas 2

1. Klassencontract zie hierboven.
2. Filmpje OSG leerlingen Sunny Halsema, Rosa-Lynn Nagtegaal, Jason v Vliet, Julia Schot over pesten op sociale media, terugblik naar de film Spijt!
https://www.youtube.com/watch?v=suKSWp5oc5s&list=PLNylko-im0VU4JElbpxCvr-Wec1W_YTI&index=21
3. Elementen uit Leefstijl. (sociale vaardigheidsmethode)
4. Bureau Halt over digipesten. Social media. Medewerkers van bureau Halt.

Klas 3 (voorstel)

1. Klassenafspraken gemaakt tijdens de lessen maatschappijleer (3 basis, kader) of Nederlands (3 havo).
2. 'It's up to you' interactieve video over digipesten. Elke leerling bekijkt individueel de video. Een peestsituatie bepalen vanaf welke hoek. Uitwerking kost zeker ook een lesuur. Leerlingen gaan dan in groepjes stellingen onderbouwen en daarover discussiëren. Leerling- en docentenhandleiding beschikbaar. Het is een talig programma. Voorstel: Uitbreiden naar klas 3 overall.
3. Filmpje over pesten op social media gemaakt door OSG leerlingen Sunny Halsema, Rosa-Lynn Nagtegaal, Jason v Vliet, Julia Schot
https://www.youtube.com/watch?v=suKSWp5oc5s&list=PLNylko-im0VU4JElbpxCvr-Wec1W_YTI&index=21
4. Elementen uit Leefstijl. (sociale vaardigheidsmethode)
5. Bureau Halt over digipesten. Social media. Medewerkers van bureau Halt

Klas 4 (voorstel)

1. Klassenafspraken worden gemaakt tijdens de lessen lo (4mavo) en / of maatschappijleer (4basis, kader, havo, vwo). Uitgangspunten: veilig, vriendelijk, verantwoordelijk.
2. Filmpje over pesten op social media gemaakt door OSG leerlingen Sunny Halsema, Rosa-Lynn Nagtegaal, Amely v Vliet, Julia Schot
https://www.youtube.com/watch?v=suKSWp5oc5s&list=PLNyIko-im0VU4JEIbpxCvr-Wec1W_YTI&index=21
3. Bureau Halt over digipesten. Social media. Medewerkers van bureau Halt
4. Elementen uit Leefstijl. (sociale vaardigheidsmethode)
5. Cool choice day (gegeven door Brijder). Variant op Challenge day : Over de streep.

5-6 havo-vwo: (voorstel)

1. Met de coaches worden de sociale vaardigheden en omgangsvormen op school besproken.
Uitgangspunten: veilig, vriendelijk, verantwoordelijk. Dit komt regelmatig terug.
2. Filmpje over pesten op social media gemaakt door OSG leerlingen Sunny Halsema, Rosa-Lynn Nagtegaal, Jason v Vliet, Julia Schot
https://www.youtube.com/watch?v=suKSWp5oc5s&list=PLNyIko-im0VU4JEIbpxCvr-Wec1W_YTI&index=21

H3: Het klassencontract: informatie voor de coaches/docenten

Eerst iets over de natuurlijke gang van zaken binnen een groep. We onderscheiden 5 fasen:

1. forming : kennismaking (3 à 4 weken)
2. storming : de strijd om de macht (bepalen pik-orde)
3. norming : het opstellen van regels:
4. performing : de groep draait als klas:
5. termination : beëindiging

Om te bevorderen dat de klas zich positief ontwikkelt, is het van belang dat leerlingen zich medeverantwoordelijk voelen voor de veilige sfeer. Een middel hiertoe is het opstellen van een klassencontract. In dit contract staan minimaal 5 en maximaal 10 omgangsregels die de veiligheid in de groep bevorderen.

Het maken van het klassencontract koppelen we aan oefeningen bij LO die gaan over sociale omgang en veiligheid binnen de groep. Aansluitend zal een van de avo-docenten met de klas het klassencontract opstellen.

De docent bespreekt met een klas wat ervoor nodig is om goed te kunnen werken. Noodzakelijk hiervoor is een veilige sfeer. Hij bespreekt ook met de klas wat een veilige sfeer is. Eventueel de basisschoolperiode erbij betrekken.

Iedere leerling krijgt (individueel) de opdracht om 5 tot 10 regels te bedenken waarvoor geldt: als iedereen zich hieraan houdt dan is dit een veilige klas.

- De regels worden op een positieve manier geformuleerd.
- Ze schrijven de regels voor zichzelf op.
- De coach/docent deelt de leerlingen in groepjes van ± vier in. De leerlingen nemen de regels door en kiezen 4 regels uit waar ieder groepslid achter kan staan.
- Als iedereen klaar is dan worden de door de groepen geselecteerde regels op het bord geschreven. De regels worden klassikaal besproken.
- De docent helpt de klas, en vult eventueel nog aan om te komen tot een top 5 a 10 van regels.
- Deze regels, waar iedereen het mee eens is, worden netjes genoteerd.

Onder de regels komt een zin te staan zoals:

“Dit zijn onze (klas) regels voor een veilige klas. Wij hebben deze regels samen opgesteld. Als iemand zich er niet aan houdt dan vertellen we dit aan onze docenten. Dit is geen klikken”.

Dan datum etc.

De docent bespreekt ook met de leerlingen de vraag “Wat moet er gebeuren als iemand zich er niet aan houdt?”. Afspraken hierover komen vanuit de leerlingen en worden op de achterzijde van het contract genoteerd.

Het contract wordt vermenigvuldigd: voor elke leerling twee exemplaren, één voor zichzelf en één voor thuis. Het contract wordt ook in magister gezet. Er wordt elke week door verschillende docenten een paar minuten aandacht aan gegeven. Op deze manier wordt het normaal om aandacht te besteden aan het klassenklimaat en kan erover gesproken worden als er iets niet goed gaat of als

het uit de hand dreigt te lopen. Elke twee weken is er leerlingbespreking. Hier kan vastgesteld worden of het contract bijgesteld moet worden naar de actualiteit.

Tijdstip van het opstellen van het contract: in week 2 en 3 dat de leerlingen op school zijn. Al vanaf het eerste contactmoment met de klas zal de docent (in overleg met de coaches) de beoogde sfeer op positieve manier in de groep dienen uit te dragen. ('We gaan er samen een fijne klas van maken'.)

NB 1: De afgelopen jaren is herhaaldelijk gebleken dat ouders van leerlingen die pesten zeggen niet op de hoogte te zijn van gesprekken met de klas over sociaal gedrag onderling. Het opstellen van een contract en het geven van een contract aan de ouders voorkomt dit soort uitvluchten.

NB 2: Nog een heel simpele manier om leerlingen goed te laten kennismaken met elkaar is door zelf groepen te maken ook bij kleine opdrachten, op regelmatige basis kinderen te wisselen naast elkaar, etc. Het gehele lesgevende team heeft hierin een belangrijke taak!

NB3: De sociale media speelt een belangrijke rol voor de leerling en in de gehele groep. Het is essentieel om hierover regels op te nemen in het klassencontract.

Gesprek leerlingen-coach bij overtreding van het klassencontract

Doel van het gesprek is bewustwording, inleving en afbakening van grenzen.

Het geheel kan nog gebaseerd zijn op een misverstand afhankelijk van wat er gebeurd is. Het kan ook zijn dat de inbrengende leerling ook een actieve rol in het geheel speelt.

De coach of docent treedt op als bemiddelaar tussen de twee leerlingen. Er wordt geconfronteerd maar niet veroordeeld.

De inbrengende leerling krijgt de gelegenheid de klacht te verwoorden. De andere leerling krijgt de gelegenheid hierop te reageren. De inbrengende leerling mag hierop weer reageren etc. De coach of docent treedt op als gespreksleider maar de leerlingen doen het woord. Er wordt ook terugverwezen naar het klassencontract en de afspraken.

Het gesprek wordt afgerond met afspraken tussen de beide leerlingen opdat het gedrag stopt. 'Wat heb jij van .. nodig? En wat heb jij van ...nodig?' Hiervan wordt een notitie gemaakt en aan het leerling-dossier toegevoegd als logboekitem in Magister. Mocht het gedrag doorgaan ondanks de gemaakte afspraken, dan worden er vervolgstappen ondernomen.

Het gesprek is succesvol als geen van beide leerlingen zich een verliezer voelt.

H4: Pestprotocol: wat te doen als

1. De werking van het protocol

“Leerlingen moeten zich geaccepteerd, comfortabel en veilig voelen op onze school” is onze missie en visie. Pesten is hiermee in tegenspraak en wordt dus niet getolereerd. Vernederen kan op allerlei manieren: uitschelden, slaan of schoppen, vernielen van spullen, buitensluiten, belachelijk maken rechtstreeks of achter de rug om of via sociale media. Pesten brengt schade toe aan alle betrokkenen: aan het slachtoffer, de pester, de medeleerlingen, de ouders en de personeelsleden van de school.

Voor de duidelijkheid: pesten is iets anders dan plagen. Plagen gebeurt over en weer en is meer een teken van genegenheid. Je moet tegen plagen kunnen en plagen stopt als je aangeeft dat je er genoeg van hebt. Dan moet je dit wel kunnen aangeven en de ander moet daar ook naar kunnen luisteren. Niet iedereen kan dit zomaar en zal daarin ondersteuning nodig hebben van de coach. De coaches en docenten vormen samen namelijk de spil in deze vorm van begeleiding. Zij bepalen samen met de leerlingen de sfeer in de klas. Als aan bovenstaande voorwaarden niet voldaan wordt kan plagen dus overgaan in pesten.

In dit hoofdstuk “pestprotocol” wordt de procedure beschreven die nodig is, indien pesten voorkomt. Met z’n allen zijn we verantwoordelijk voor een goede uitvoering hiervan, waarin de coaches en docenten een belangrijke rol spelen.

2. Bij vermoeden van pesten:

- a. Bij een klacht over het niet naleven van de samen afgesproken regels organiseert de coach een gesprek tussen betrokken leerlingen. Doel van het gesprek is de situatie te verhelderen en te komen tot afspraken om de situatie te verhelpen. Besproken wordt dat een voortzetting van het gedrag zal worden opgevat als pesten en dat dit zal leiden tot sancties.
- b. Van de klacht en de gemaakte afspraken wordt een notitie gemaakt in Magister.
- c. De coach controleert de gemaakte afspraken.
- d. Als de coach oordeelt dat bovenstaande niet afdoende is, of dat het vertoonde gedrag niet anders dan als pesten op te vatten is, wordt er een vervoltraject ingezet.

3. Bij pesten of bij het niet naleven van afspraken

- a. Leerling dient een klacht in bij de coach.
- b. De coach noteert exact wat er gebeurd is, verifieert de klacht, verwijst door indien nodig naar de teamleider en seint de respect-coördinator in.
- c. Collega's worden geïnformeerd en gevraagd om op te letten zowel in de lessen als in de lesvrije momenten.
- d. De coach informeert de teamleider. Coach en teamleider bepalen samen de sanctie in relatie tot het pestgedrag. De coach noteert dit in Magister en meldt de klacht bij de respectcoördinator.
- e. De teamleider houdt een disciplinair gesprek met de pester. Hierin wordt de pester geconfronteerd met het vertoonde gedrag, wordt de opgelegde sanctie verteld en het vervolgtraject bij verdere herhaling. Ouders en respectcoördinator worden geïnformeerd.
- f. De coach of respectcoördinator bespreekt de opdracht die opgelegd is als onderdeel van de sanctie en voert maximaal 5 probleemoplossende gesprekken. De probleemoplossende gesprekken worden afgesloten met een aantal afspraken. Deze afspraken worden genoteerd in Magister. De coach informeert ouders en respectcoördinator en controleert de afspraken.
- g. Bij herhaling voert de teamleider weer een disciplinair gesprek met de leerling. Er wordt een zwaardere sanctie ingezet. De leerling wordt besproken in het IOO (Intern Ondersteuningsoverleg) met als doel doorverwijzing naar intensievere begeleiding.
- h. De respectcoördinator bewaakt de voortgang.

Bijlage I: Hulp aan de gepeste leerling

Eerste gesprek tussen coach en leerling

Doel van het eerste gesprek is de feiten boven tafel te krijgen aan de hand van vragen betreffende :

- wat / wie / waar / wanneer en wie was erbij.
- wat is er gebeurd?
- wie speelde / speelden hierin een rol?
- waar speelde het zich af?
- wanneer gebeurde het?
- wie was erbij toen het gebeurde. Kan iemand het gezien/ gehoord hebben?
- mag deze persoon hierover gevraagd worden?
- hoe lang speelt het al en hoe vaak?
- weten je ouders ervan?
- wat heb je zelf tot nu toe gedaan om het pesten te laten stoppen?
- zijn er leerlingen die het voor je opnemen?

Leerling wordt aangeraden een logboek bij te gaan houden.

Bespreek vervolgens met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Hierbij is van belang:

- hoe communiceert de leerling met anderen?
- welke lichaamstaal gebruikt hij/zij hierbij?
- hoe gaat de leerling om met zijn/haar gevoelens en hoe uit hij/zij deze?
- heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Gepeste leerlingen lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Besteed hier aandacht aan.

Verdere begeleiding

De coach kan ten alle tijden de hulp van de respectcoördinator vragen. Deze kan een diagnostisch gesprek met de leerling voeren en op basis daarvan en de informatie van de coach, een plan van aanpak maken. Daarna volgen nog een voortgangsgesprek en een afrondend gesprek.

Als duidelijk is dat er intensievere hulp nodig is, bijvoorbeeld als het pesten al speelt vanaf de basisschool verwijs dan door naar het Intern Ondersteuningsoverleg (IOO). Van daaruit wordt dan gekeken naar verdere begeleidingsmogelijkheden.

Bijlage II: Hulp aan de pester.

Eerste gesprek tussen pester en coach of respectcoördinator.

- Het doel van het gesprek is confronteren en probleem oplossen.
- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan.
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.
- Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.
(Wat is er volgens jou gebeurd? Weet je waarom het gebeurd is?)
- Inlevingsvermogen stimuleren.
(Wat voelde je? Hoe denk je dat de ander zich voelde?)
- Alternatief gedrag stimuleren
(Zou je ook een andere manier kunnen verzinnen? Wat is ervoor nodig om dit gedrag te stoppen?)

Confronteren is niet hetzelfde als kritiek geven.

Het gaat erom een spiegel voor te houden met betrekking tot het gedrag. Het gedrag wat waarneembaar is wordt verwoord en besproken zonder er een interpretatie aan te geven.

- Confronteren is b.v.: “Je hebt cola in de tas van Piet laten lopen”.
Het wordt persoonlijk gemaakt als je daarbij vermeld: “Dat deed je zeker omdat je de lolligste wou wezen”. Hiermee bekritiseer je iemand.
- Relatiegericht. Laat duidelijk merken dat je de persoon niet afvalt.
Je spreekt heel duidelijk over de inhoud, over wat wel en wat je niet je wilt zien, De relatie staat niet ter discussie. Bijvoorbeeld: “ik vind dat je erg onaardig doet tegen haar” i.p.v.: “Je bent gemeen”.
- Specifiek blijven: Je benoemt de situatie waarover het gaat zonder te veralgemeniseren met woorden als altijd en vaak. Kritiek wordt vaak algemeen.